

¿Què s'ha de fer amb l'Afganistan?

- Els 'senyors de la guerra' i els líders religiosos tenen més força que les institucions del país

ANTONI SEGURA*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 7.09.09

L'ocupació militar de l'Afganistan la tardor del 2001 fou relativament senzilla, i la fi del règim talibà es va donar per feta. La realitat, però, era força més complexa. El règim talibà no configurava un Estat en el sentit en què l'entendem habitualment. Era, com tantes altres vegades en el passat, una entesa entre caps tribals, líders religiosos i *senyors de la guerra* sota la preeminència ideològica del sector més radicalitzat del moviment deobandi, que preconitza una versió molt rigorosa, rígida i conservadora de l'islam, la discriminació de sexe, la prohibició de la música i els jocs (els estels van deixar de solcar els cels de l'Afganistan amb els talibans) i les execucions i els càstigs públics.

El moviment va néixer a finals del segle XIX i es va escampar pel Pakistan, l'Afganistan i altres països asiàtics. Actualment, està fortament implantat a la regió fronterera paixtu, situada entre l'Afganistan i el Pakistan, i els talibans van sorgir de les escoles deobandis d'aquesta regió.

En realitat, doncs, l'ocupació no va acabar amb els talibans, sinó que aquests es van diluir entre una població que, en bona mesura, comparteix uns principis tradicionals similars als seus. Un país on, a més a més, secularment, els *senyors de la guerra* i els líders religiosos i tribals tenen més força i credibilitat que les institucions d'un Estat que amb

prou feines existeix més enllà dels barris residencials de la capital, Kabul. Un exemple paradigmàtic d'això és l'ascendència del general uzbek **Abdul-raixid Dostum**, que controla amb mà de ferro el nord del país. Primer va lluitar amb l'Exèrcit Roig contra els mujahidins; després, contra els soviètics; més tard, contra els talibans, i ara, després d'haver estat cap de les forces armades i d'un breu exili a Turquia, **Hamid Karzai** l'ha incorporat a la seva candidatura a canvi d'oblidar els seus crims de guerra i del 10% dels vots que li garanteix.

Avui, després de vuit anys d'esforços militars, la realitat és que els talibans tenen una presència permanent en gran part del país i que la democràcia no hi ha arrelat. Dificilment podia ser d'una altra manera, ja que les tropes de l'OTAN han fracassat en la reconstrucció d'un país devastat per dècades de guerra, no poden garantir la pau en una gran part del territori i les seves accions militars causen *danyos col·laterals* (divendres passat van morir almenys 90 persones, la majoria civils, com a conseqüència d'un bombardeig de l'OTAN a Kunduz) que provoquen el rebuig de la població a la presència d'unes tropes progressivament considerades d'ocupació.

Les festes organitzades pels guàrdies de seguretat a l'ambaixada dels Estats Units a Kabul tampoc ajuden a millorar la imatge dels *estrangers*. Les eleccions presidencials del 20 d'agost passat, boicotejades pels talibans, no aconseguiren ni tan sols arribar al 50% de participació. I és que, en les actuals circumstàncies i mentre no hi hagi una missió clara (reconstrucció i pacificació) per a les tropes desplaçades a l'Afganistan, els talibans tenen totes les de guanyar. S'identifiquen i s'oculten entre la població i disposen d'un viver inesgotable a les zones frontereres amb el Pakistan. A més, sense Estat no hi ha democràcia possible, i amb misèria,

senyors de la guerra, líders tribals i religiosos i conreu d'opi no hi ha Estat.

És per això que les incidències que han tingut les tropes espanyoles a l'Afganistan aquests darrers dies haurien de constituir un seriós punt de reflexió. No és un problema de si van ser delinqüents comuns (l'incident en què va resultar ferit un sergent de l'Exèrcit espanyol), com va dir la ministra de Defensa, **Carme Chacón**, o talibans, perquè sovint tots dos es confonen i són, alhora, una cosa i l'altra. La realitat és que, amb l'excepció de determinades zones de Kabul, les tropes estrangeres no poden garantir la seguretat molt més enllà dels seus aquarteraments sense exposar-se als atacs dels talibans, que utilitzen les mateixes emboscades i tècniques militars que els mujahidins van fer servir contra l'Exèrcit Roig.

Tampoc el Govern de **Karzai** és capaç de garantir un mínim de seguretat: el 2 de setembre passat el número dos dels serveis secrets afganesos perdia la vida en un atemptat a Laghman.

En conclusió, malgrat que la ministra de Defensa **Chacón** estudia enviar més tropes a l'Afganistan, en les actuals circumstàncies fóra bo que, primer, s'aclarissin quins són els objectius i la missió de les tropes espanyoles en aquell país; segon, que la decisió no depengui només del Govern, sinó que sigui fruit d'un ampli debat parlamentari en què totes les forces polítiques exposin clarament la seva posició respecte a aquesta qüestió.

Aquesta reflexió és urgent, perquè els comandaments dels principals països implicats consideren que cal canviar l'estratègia militar a

l'Afganistan: l'acció terrestre és efectiva contra la insurgència, però provoca moltes baixes entre els soldats de l'OTAN, amb les conseqüències electorals corresponents en els països implicats. Els bombardejos són efectius, però no discriminen entre població civil i insurgents, la qual cosa incrementa el rebuig dels afganesos a la presència de tropes estrangeres. Aquest és el dilema, de molt difícil sortida. En suma, cal anar amb peus de plom, no fos cas que l'Afganistan s'acabés convertint en el Vietnam de l'OTAN, tal com li va succeir a la dècada dels anys 80 del segle XX a l'Exèrcit Roig.

*Catedràtic d'Història Contemporània de la UB.